

GMINA WIELUŃ

Rada Miejska w Wieluniu

pl. Kazimierza Wielkiego 1, 98-300 Wieluń, woj. łódzkie

tel. (043) 886 02 13, fax (043) 886 02 60

Wieluń, dn., 13 września 2019 r.

OR. 0004.162.2019

**Pan
Dariusz Piontkowski
Minister Edukacji Narodowej**

RPW/50299/2019 N
Data: 2019-09-18

„Pamięć i Przestroga – Wieluń 1 IX 1939”

Szanowny Panie Ministrze,

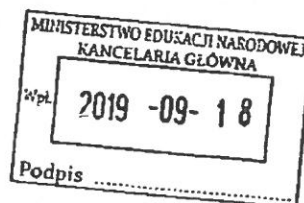
W imieniu ostatnich żyjących świadków bombardowania Wielunia, 1 września 1939 roku, oraz wszystkich mieszkańców Wielunia i Ziemi Wieluńskiej zwracam się do Pana z apelem, aby w podstawie programowej oraz w podręcznikach historii, tragedia miasta Wielunia, które jako pierwsze zostało zbombardowane, 1 września 1939r. znalazła swe odzwierciedlenie. Niestety, nadal duża część polskiego społeczeństwa nie wie o tym, że druga wojna światowa rozpoczęła się zbombardowaniem bezbronnego, śpiącego miasta. Naszym obowiązkiem wobec ofiar tamtego dramatu, jest zachować pamięć i przekazać ją przyszłym pokoleniom.

Tegoroczne obchody 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej miały szczególnie podniosły, międzynarodowy charakter. Odbywały się one, z udziałem przedstawicieli najwyższych władz państwowych, w Wieluniu, Warszawie, i Gdańsku.

Jako mieszkańcy Wielunia i historycznej Ziemi Wieluńskiej byliśmy dumni, że po raz pierwszy, w powojennych dziejach naszego kraju obchody tej bolesnej rocznicy miały szczególnie podniosły charakter w Wieluniu – mieście, które jako pierwsze padło ofiarą hitlerowskiego najazdu, a jego mieszkańcy byli pierwszymi ofiarami zbrodni ludobójstwa.

Obecność w Wieluniu Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej – Andrzeja Dudy i Republiki Federalnej Niemiec – Franka-Waltera Steinmeiera oraz wygłoszone przez nich przemówienia odbiły się szerokim echem w Europie i świecie.

Po raz kolejny przypominano, że atakiem hitlerowskiej Luftwaffe na Wieluń 1 września 1939 roku o godz. 4.40 rozpoczęła się II wojny światowa.

W 2009 r. Prezydent RP, prof. Lech Kaczyński, napisał:

„Wojna totalna w Polsce zaczęła się tutaj, w Wieluniu, 1 września 1939 roku, a atak na bezbronne miasto był zapowiedzią najgorszego: obozów zagłady, masowych egzekucji, terroru i śmierci. Kto widział gruzy Wielunia, mógł spodziewać się gruzów warszawskiego getta, gruzów Warszawy, gruzów europejskich miast. Wieluń to jeden z symboli barbarzyństwa II wojny światowej (...).

W sposób szczególny uświadamiamy sobie ogrom strat i cierpień, poniesionych przez naszą ojczyznę w wyniku rozpętanej przez hitlerowskie Niemcy wojny. Uświadamiamy sobie także, jak ważne jest pielęgnowanie tradycji o prawdzie II wojny światowej. Ta pamięć nie jest wymierzona przeciw komuś, pamięć ta jest naszym obowiązkiem wobec ofiar wojny, a także wobec nas samych. Bez historycznego świadectwa nie można świadomie budować własnej tożsamości narodowej¹”.

Pamięć o tym bolesnym epizodzie w naszych narodowych dziejach i dziejach naszego miasta wpisuje się w dumną historię naszego narodu, gdy jako pierwszy naród w Europie powiedzieliśmy „nie” dotychczasowej ekspansji hitleryzmu w Europie, gdy zdradzeni przez sojuszników, osamotnieni w walce stawialiśmy bohaterski opór agresji dwóch zbrodniczych totalitaryzmów – hitlerowskiej III Rzeszy i Sowieckiej Rosji.

Tragedia, jakiej doznało miasto Wieluń w dniu 1 września 1939 roku w wyniku bezprzykładnego barbarzyństwa i zbrodni na bezbronnych mieszkańcach tego niewielkiego miasta, była największą w ponad 700-letnich jego dziejach². Mimo, iż atak hitlerowskiej Luftwaffe na bezbronne miasto był początkiem II wojny światowej i zapoczątkował terrorystyczne bombardowania lotnicze miast w II wojnie światowej, to jednak przez okres kilkudziesięciu powojennych lat fakt ten poszedł w zupełne zapomnienie, w podręcznikach historii nie było o Wieluniu żadnej wzmianki.

Zapomniana przez wiele lat tragedia Wielunia - to bolesna luka w naszej narodowej pamięci.

Tragedia Wielunia, pierwszej ofiary zbrodni ludobójstwa w wojnie totalnej na wyniszczenie, powinna być, podobnie jak bohaterska obronna Westerplatte, przedmiotem pamięci nie tylko wielunian, lecz także Państwa Polskiego. Pamięć historyczna to wspólne dobro Polaków niezależnie od ich poglądów politycznych. Obowiązkiem Państwa Polskiego i powinnością jego obywateli winno być przywrócenie temu miastu należnego miejsca

¹ T. Olejnik, *Wieluń polska Guernica Polish Guernica*, wyd. III, Wieluń 2009, s. 7.

² Literatura dotycząca bombardowania miasta Wielunia jest bogata. Najważniejsze jej pozycje podane są w publikacji T. Olejnik, *Wieluńska hekatomba. Początek wojny totalnej*, Wieluń 2014, s. 137-143.

w naszych narodowych dziejach. Mieli tego świadomość prezydenci naszego kraju: Aleksander Kwaśniewski, Lech Kaczyński, Bronisław Komorowski i Andrzej Duda. Podczas wizyty w Wieluniu 1 września 2017 roku Prezydent Andrzej Duda mówił: „*Trzeba pamiętać, kto był ofiarą, a kto był mordercą, i nie wolno dopuścić do tego, by ta elementarna prawda była zamazywana*”³.

Zbrodni ludobójstwa dokonanej na bezbronnym mieście nie kwestionują wybitni znawcy prawa wojennego, w tym b. członek Haskiej Akademii Prawa Międzynarodowego, współautor podręcznika prawa humanitarnego i konfliktów zbrojnych (*The Handbook of Humanitarian Law in Armed Conflicts*, Oxford 2000) – prof. dr Michael Bothe⁴, który dokonując oceny pod względem przestrzegania norm prawa wojennego w odniesieniu do zniszczenia hiszpańskiej Guerniki oraz Wielunia i Warszawy, odnośnie Wielunia stwierdził co następuje:

*Także w odniesieniu do Wielunia w chwili ataku nie było żadnych oddziałów wojskowych. Najnowsze badania wykazują, że było to również znane Richthofenowi. Miejscowość nie stanowiła żadnego celu militarnego i nie powinna być zgodnie z zasadami międzynarodowego prawa wojennego atakowana przez Luftwaffe. Dlaczego mimo to Richthofen wydał rozkaz ataku? Przekonujące wyjaśnienie według najnowszych badań dowodzi, że chciał on wypróbować nowe Stukasy, czego dotychczas nie można było dokonać. Rozkaz ataku był zatem według obowiązujących wówczas zasad niezgodny z prawem. (Auch in Wieluń gab es zum Zeitpunkt des Angriffs keine militärischen Verbände. Die neueren Forschungen zeigen, dass dies Richthofen auch bekannt war. Der Ort war kein militärisches Ziel und durfte nach den Regeln des Kriegsvölkerrechts und nach den Einsatzrichtlinien der Luftwaffe nicht angegriffen werden. Warum befahl Richthofen den Einsatz trotzdem? Die plausibelste Erklärung aus neueren Forschungen geht dahin, dass er den Einsatz der neuen Stukas erproben wollte, was bislang noch nicht möglich gewesen war. Der Einsatzbefehl war damit nach den damals geltenden Regeln klar rechtswidrig)*⁵.

W otwartym w 2011 roku drezdeńskim Muzeum Historii Wojskowości znajduje się fragment ekspozycji, zatytułowanej *Wieluń 1 Septemeber 1939*, poświęcony jest tragedii

³ J. Owsianko, *Prezydent w Wieluniu mówił o bestialskim ataku*, „Dziennik Łódzki” 2017, nr 204, s. 7 z 2-3 IX 2017.

⁴ M. Bothe, *Deutsche Luftangriffe vor und zu Beginn des Zweiten Weltkriegs: Guernica, Wieluń, Warschau. Kurzgutachten zur völkerrechtlichen Bewertung sowie zu einer möglichen strafrechtlichen Verantwortlichkeit von Wolfram von Richthofen*, Frankfurt 2014.

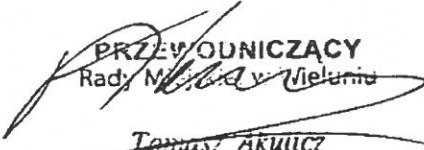
⁵ M. Bothe, *Deutsche Luftangriffe vor und zu Beginn des Zweiten Weltkriegs: Guernica, Wieluń, Warschau. Kurzgutachten zur völkerrechtlichen Bewertung sowie zu einer möglichen strafrechtlichen Verantwortlichkeit von Wolfram von Richthofen*, Frankfurt 2014. Opinia w zbiorach Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu.

Wielunia. Autor scenariusza, Sebastian Bangert, na otwarciu wystawy powiedział m.in.: „Mało kto w Niemczech wie, że to Wieluń był pierwszym celem Luftwaffe i to właśnie od tego ataku na spokojne polskie miasto, pozbawione jakichkolwiek celów militarnych rozpoczęła się II wojna światowa⁶”.

W 2008 roku Wieluń został przyjęty w skład Światowego Stowarzyszenia Miast Orędowników Pokoju.

Szanowny Panie Ministrze, jako przewodniczący Rady Miejskiej w Wieluniu, zwracam się nie tylko z prośbą, ale stanowczym apelem, aby dzieci i młodzież ucząca się w polskich szkołach mogła czerpać wiedzę z podręczników, w których nie zabraknie historycznej prawdy o Wieluniu - symbolu tragizmu cywilnych ofiar wojny. Wierzę, że naszym wspólnym działaniom będzie przyświecała idea, zawarta w inskrypcji umieszczonej na dzwonie przekazanym w ostatnich dniach dla miasta Wielunia przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę, „Pamięć i Przestroga – Wieluń 1 IX 1939”.

Z wyrazami szacunku i poważania,

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Wieluniu
Tomasz AKIŃCZ

Tragedia Wielunia jest bogato udokumentowana w następujących publikacjach:

Tadeusz Olejnik, *Wieluń polska Guernica*, Wieluń 2009, ISBN 978-83-922053-3-3 (z przedmową Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego) Tadeusz Olejnik, *Wieluńska hekatomba – początek wojny totalnej*, Wieluń 2014 ISBN 078-83-7982-043-6.

Do wiadomości:

- 1) Kancelaria Prezydenta RP;
- 2) Kancelaria Prezesa Rady Ministrów;
- 3) Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- 4) Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyzszego;
- 5) Poseł na sejm RP Paweł Rychlik;
- 6) Rada Dzieci i Młodzieży RP przy Ministrze Edukacji Narodowej

⁶ Sasanka Paweł, *Wszystkie oblicza wojny*, „Biuletyn IPN Pamięć”, 2013, nr 10, s. 52057.